

Osvrti, prikazi, recenzije

Valerija Turk-Presečki i Zorka Renić

Projektna nastava *Kolera* u Bjelovaru

Projektna i istraživačka nastava općenito se u didaktičkim preporukama drže za oblike nastave kojima se potiče kritičko i analitičko mišljenje i veća angažiranost učenika u nastavnom procesu. Poseban je izazov kako kod učenika strukovnih škola koji su primarno orijentirani na strukovne sadržaje potaknuti interes za istraživački tip nastave osobito u nastavi općeobrazovnih predmeta.

Ovakva ideja okupila je protekle školske godine tim nastavnika i stručnih suradnika Medicinske škole Bjelovar koji su činile profesorice hrvatskoga jezika Iva Ban i Dubravka Grganić Rožman, mr. sc. Zorka Renić, stručna suradnica knjižničarka i profesorica povijesti Valerija Turk-Presečki. Članice tima osmislile su projekt *Bjelovar u doba kolere* kao interdisciplinarnu istraživačku nastavu koja povezuje povijest zdravstvene struke s jezičnim i društveno-humanističkim područjima. Uz podršku nastavnica i stručne suradnice kao mentorica, zainteresirani učenici imali su zadatak istražiti segment važnije povijesti zdravstva, epidemiju kolere krajem 19. i početkom 20. stoljeća, koja je do sada u stručnoj literaturi samo fragmentarno obrađena. Glavna vizija projekta bila je interdisciplinarnost, razvijanje lingvističko-verbalne i vještine traženja informacija, interpretacija podataka, stvaralačko oblikovanje i

prezentacija rezultata rada za ciljanu publiku. Osim u ciljevima, projekt sadržajno korelira sa sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima predmeta i očekivanjima međupredmetnih tema.

Povijest

POV OŠ A.3.1. Učenik procjenjuje društvene promjene i migracije u svijetu i Hrvatskoj od 18. stoljeća do početka 20. stoljeća.

Hrvatski jezik

SŠ HJ A.2.1. Učenik govori izlagačke tekstove u skladu sa svrhom i željenim učinkom na primatelja.

SŠ HJ A.2.4. Učenik piše izlagačke tekstove u kojima ostvaruje obilježja funkcionalnih stilova u skladu sa svrhom teksta i željenim učinkom na primatelja.

SS HJ B.1.1. Učenik izražava svoj literarni doživljaj i objašnjava stav o književnom tekstu.

SŠ B.1.4. Učenik se stvaralački izražava prema vlastitom interesu potaknut tekstem.

SŠ HJ B.1.3. Učenik prepoznaje i opisuje književni tekst u književnopovijesnom, društvenom i kulturnom kontekstu.

SŠ HJ B.2.3. Učenik uspoređuje književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.

SŠ HJ B.3.2. Učenik uspoređuje književne tekstove iste teme ili žanra na sadržajnoj i izraznoj razini

i tumači reprezentativnost književne vrste u različitim književnopovijesnim razdobljima.

Međupredmetne teme

zdr C.4.2 / B. Opisuje vodeće uzroke obolijevanja i smrtnosti i povezuje određena oboljenja s rizikom za pojavu tih bolesti.

osr A.4.3. Razvija osobne potencijale.

osr B.4.2. Suradnički uči i radi u timu.

uku A.4/5.3. Učenik kreativno djeluje u različitim područjima učenja.

uku A.4/5.1. Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema.

ikt C.4.3. Učenik samostalno kritički procjenjuje proces, izvore i rezultate pretraživanja te odabire potrebne informacije.

Tim učenika inicijalno je bio formiran početkom nastave godine i podijeljen u tri skupine prema osobnim afinitetima učenika. Svaka od skupina imala je podršku nastavnica i stručne suradnice knjižničarke kao mentorica koje imaju višegodišnje iskustvo rada u nastavi te se bave unapređenjem metodike predmeta, istraživanjem zavičajne povijesti, projektnom nastavom i pripremanjem učenika za javne nastupe. Zadatak svake od skupina bio je istražiti pojedini segment o koleri i rezultatima unutar svoje skupine pridonijeti konačnoj slici o širenju i manifestaciji bolesti.

Prva skupina učenika (grupa povjesničari) imala je zadatak proučavati literaturu o epidemijama kolere kroz povijest te raditi na prikupljanju i analizi izvorne povijesne građe.

Skupina novinara pod mentorstvom knjižničarke trebala je pregledati ondašnju novinsku građu i istražiti kakve su bile preventivne aktivnosti i liječenje te kakva je bila reakcija na koleru u zavičajnom kontekstu. Pronađeni novinski članci di-

gitalizirani su i dostupni na poveznici: <https://bit.ly/3ZeKDhQ>. Osim novinskih članka ova skupina istražila je i dostupne stručne članke i publikacije povezane uz temu.

Naglasak u radu prve i druge skupine stavlja se na vještine istraživanja, pronalaženja i selekcije podataka, analitičkog razmišljanja i deduktivnog zaključivanja.

Treća je skupina učenika u suradnji s nastavnicama hrvatskoga jezika imala zadatak proučiti umjetnički i literarni doživljaj bolesti na primjerima djela iz svjetske i nacionalne književnosti. Učenici u ovoj skupini analizirat će književna djela *Smrt u Veneciji* Thomasa Manna, *Ljubav u doba kolere* Gabriela Garcie Marqueza i *Vježbanje života* Nedjeljka Fabria. U ovoj skupini naglasak se stavlja na literarni doživljaj teksta koji učenik može izraziti usmeno i kreativnim uratkom, izdvajanje pojedinosti te izražavanje vlastitog mišljenja i primjena strategija čitanja.

Projekt je u realizaciji prošao kroz tri planirane faze. Kroz orijentacijsku fazu učenici su bili pripremljeni za istraživanje kroz definiranje istraživačkih pitanja i etapa planiranih aktivnosti. Uslijedila je zatim druga faza prikupljanja podataka i njihove analize kako bi se dobili odgovori na postavljena pitanja. Kao dodatna vrijednost projekta osobito se ističe suradnja s Državnim arhivom i Gradskim muzejom čime se učenike planiralo upoznati s ustanovama koje čuvaju povijesnu građu, a isti se aktivno povezuju s potrebama korisnika.

Uz pratnju mentorica učenici su posjetili Državni arhiv u Bjelovaru u kojem su imali prilike upoznati se s načinom čuvanja građe, ali i pregledavati pisanu povijesnu građu te istražiti kako se početkom 20. stoljeća bilježila medicinska dokumentacija.

Drugi posjet bio je Gradskom muzeju u Bjelovaru u kojem su učenici pregledavali ondašnji tisak u potrazi za podacima o širenju i prevenciji kolere.

Iskustvo ovakvog rada na izvornoj građi i prilici da razgovaraju sa stručnjacima izazvalo je iznimno pozitivne reakcije kod učenika i dodatno je potaknulo suradničko učenje u timu i međusobnu komunikaciju.

U zadnjoj su etapi učenici imali zadatak oblikovati rezultate rada njihove skupine u zajedničku prezentaciju. Skupina novinara u svrhu popularizacije istraživanja i predstavljanja rezultata izradila je video uradak *Kolera u Bjelovaru* koji je postavljen na YouTube kanal i mrežne stranice škole, a može se pogledati na poveznici <https://bit.ly/koleraBj>.

Video uradak izrađen je u suradnji s magistrinom animacije Sandrom Tothom i dio je zajedničkih aktivnosti kojima se želi na zanimljiv način približiti zavičajna povijest¹.

Sl 1. Video uradak *Kolera u Bjelovaru*

Završni korak u projektnoj nastavi čini predstavljanje rezultata rada. Na poziv Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru i njegovog voditelja dr. sc. Vladimira Strugara

¹ Na YT stranici Škole dostupno je nekoliko zajedničkih video uradaka

učenici su imali prilike predstaviti istraživanje široj javnosti na Festivala povijesti KlioFest 2023. u Bjelovaru. Uz prezentacijske vještine učenici su pokazali i visoku razinu poznavanja teme.

Ova projektna nastava ima i dodatnu vrijednost i svojevrsni nastavak aktivnosti. Tijekom cijelog istraživačkog procesa skupina novinara i njihova mentorica surađivala je s prof. Dubravkom Habekom, dr. med. koji je najbolji poznavatelj zdravstvene povijesti grada. Na njegovu inicijativu pokrenulo se objavljivanje pretiska knjižice Vilim pl. Pečić "Pučka predavanja o raznim bolestima i njihovu suzbijanju". Riječ je o javnozdravstvenom priručniku iz epidemiologije i javnog zdravstva koja je objavljena u Bjelovaru 1914. Pečić opisuje zarazne bolesti, daje upute za liječenje i preventivu, a na kraju knjižice je i Naputak za suzbijanje zaraznih bolesti. Knjižicu je zajednički objavila Medicinska škola Bjelovar i Državni arhiv u Bjelovaru, a posebnu vrijednost čini opsežan pogovor prof. Habeka koji komentira tekst s današnje točke gledišta.

Zaključno valja reći da se interdisciplinarnost u formi istraživačkog učenja pokazala uspješnom kombinacijom za motiviranost učenika te su u završnim refleksijama i učenici i nastavnici izrazili su svoje zadovoljstvo pozitivno vrednujući unapređenje vještina na kojima su vrijedno radili cijelu školsku godinu.

